

Bên phải bên trái

Phạm hữu Bính

Câu chuyện xảy ra vào những năm 1975-1976 khi làn sóng người tị nạn Việt Nam đang cuộn cuộn tràn vào Hoa Kỳ.

Đáp lại lời kêu gọi của Chính Phủ, nhiều cơ quan thiện nguyện, nhà thờ, các đoàn thể và nhiều tư nhân nữa đã hăng hái nhận đỡ đầu cho các gia đình Việt Nam mới tới. Những chuyến đi đón gia đình người tị nạn ở phi trường được tổ chức rất rầm rộ với những biểu ngữ như: “Welcome to America”, “This is your land, this is our land”, vân vân...

Các giáo sư và các đoàn thể hợp liên miên để đặt kế hoạch và chuẩn bị kỹ càng cho việc đỡ đầu được hoàn hảo. Người ta thi nhau đem tiền bạc, quần áo và vật dụng trong nhà đến cho những gia đình mới tới. Người ta chia nhau đi tìm nhà, tìm việc, tìm trường, tìm bác sĩ, nha sĩ cho các gia đình tị nạn.

Giáo sư St. Madeleine ở ngoại ô thành phố Houston, Texas do cha sở Joseph Cottone quản nhiệm nhận đỡ đầu cho hai mươi gia đình. Cha Cottone (mà người ta cứ gọi một cách thân mật là Cha Joe) hăng hái, ân cần chăm sóc cho mọi người.

Sau khi đã lo xong chỗ ở và công ăn, việc làm cho các gia đình tị nạn, Cha Joe nghĩ ngay đến việc tổ chức những lớp học Anh Ngữ cho người lớn vào buổi tối. Giáo viên trong các lớp học này là những người tình nguyện. Thỉnh thoảng có giáo viên nào vắng mặt thì chính Cha Joe vào dạy thế.

Cha Joe cũng tìm mọi cách học nói tiếng Việt. Cha mua cả một bộ sách và băng cassettes dạy nói tiếng Việt của trường Sinh Ngữ Quân Đội Hoa Kỳ để tự học lấy. Học được câu nào hay từ ngữ nào mới là Cha dùng ngay để nói với những con chiên người Việt của Cha. Chỉ trong ít lâu Cha Joe đã nói tiếng Việt được kha khá. Cha nói đúng vẫn

phạm nhưng cách phát âm thì còn lộn xộn lắm. Những dấu sắc, huyền, hỏi, ngã, nặng, Cha không làm sao phân biệt được. Những âm O, Ô, Ơ Cha cũng lẫn lộn. Đôi khi những lầm lẫn của Cha làm mọi người cười muồn bẻ bụng.

Một lần trong một bài giảng ngày Chủ Nhật, ý Cha muốn nói: “Mùa này là mùa chay, các ông các bà phải ăn cực khổ một chút” thì Cha phát âm ra thành:

“*Mua nay la mua chay, các ôn các ba phải ăn cực khổ một chút*”

Mọi người cúi đầu xuống, cố nhịn cười, Cha càng yên chí là mọi người đã thông hiểu.

Một lần khác, thấy có vài người đàn ông vắng mặt ở nhà thờ ngày Chủ Nhật, Cha lớn tiếng nhắc nhở. Ý Cha muốn nói: “Tôi muốn nhắc các ông là ngày Chủ Nhật phải đi nhà thờ.” Nhưng Cha phát âm ra thành:

“*Tôi muôn nhắc các ôn la ngày Chủ Nhật phải đi nhà thờ*”.

Mọi người không làm sao nhịn cười được, nhất là mấy cô ngồi hàng ghế ngay gần chỗ Cha đang đứng. Không hiểu tại sao mấy cô lại cười rộ lên như vậy, Cha Joe hơi giận, lớn tiếng trách các cô. Ý Cha muốn nói: “*Tại sao các cô lại cười tôi? Tôi không cười các cô mà tại sao các cô lại cười tôi?*” thì Cha phát âm ra thành:

“*Tại sao các cô lại cười tôi? Tôi không cười các cô mà tại sao các cô lại cười tôi?*”

Các cô im bật, mặt đỏ bừng bừng.

Ấy vậy mà khi Cha dạy tiếng Anh cho người Việt tị nạn thì Cha sẵn sàng bắt lỗi mỗi khi có ai nói sai một chút.

Cha hay nhắc nhở mọi người là phải cẩn thận đọc cho rõ âm “m” ở cuối chữ, nhất là trong chữ “time” (có nghĩa là thời giờ).

Cha nói: “*Mỗi khi các ông các bà dùng chữ TIME thì nhớ ngâm hai môi lại ở*

cuối chữ, ngay sau âm AI; rồi lại mở môi ra ngay. Nếu không thì ông bà sẽ bỏ mất âm “m” và chữ TIME có nghĩa là THỜI GIỜ sẽ nghe như là chữ TIE (có nghĩa là cái cà-vạt). Như vậy nghe kỳ lắm.

Chẳng hạn như các ông các bà muốn nói I want to go swimming but I haven't found a time that is convenient (Tôi muốn đi bơi mà chưa tìm được thì giờ thuận tiện). Nếu các ông các bà không đọc rõ âm “m” ở cuối chữ TIME thì câu đó sẽ nghe như là I want to go swimming but I haven't found a tie that is convenient (Tôi muốn đi bơi mà chưa tìm được cái cà-vạt nào thuận tiện). Như vậy có phải là nghe kỳ lắm không?”

Bà Xuân nghe Cha nói thế thì hơi nhột vì chính bà nói câu đó với một người bạn mấy ngày trước, khi có mặt Cha ở đó.

Cho nên một hôm ông bà Xuân mời Cha Joe đến ăn tiệc sinh nhật đứa con út, bà Xuân nhất định sẽ nói tiếng Anh cho thật đúng. Trong lúc đang ăn, bà Xuân trở tài tiếng Anh để nói chuyện với Cha.

Bà Xuân nói:

“Father Joe, I see you downtown yesterday.”

Cha Joe bắt lỗi bà Xuân liền:

“Bà phải nói I saw you downtown yesterday, vì bà nói về thời quá khứ (yesterday), mà thời quá khứ của động từ SEE là SAW.”

Bà Xuân nổi sùng:

“Ôi chao ôi! Sao mà Cha khó tính thế! Con nói thế là quá rõ ràng rồi. I see you là Con thấy Cha; yesterday là ngày hôm qua. Ở trong sở con nói thế là ai cũng hiểu. Làm sao đã nói YESTERDAY rồi mà còn phải nói I saw you nữa thì có phải là quá rườm rà không?”

Cha Joe mỉm cười, gật gù không trả lời ngay mà lại làm như nói lảng sang chuyện khác. Cha nói:

“Bà làm ơn chỉ cho tôi cách cầm đĩa.”

Bà Xuân yên chí là Cha đã chịu thua, tươi cười nói:

“Vâng. Để con chỉ cho Cha. Cha thấy đôi đĩa có hai đầu: Một đầu to, một đầu

nhỏ. Cha cầm đầu to trong tay giống như con đang cầm dây này. Còn đầu nhỏ thì Cha dùng gấp đồ ăn vào chén như thế này này.”

Nhưng Cha Joe không làm theo lời chỉ dẫn của bà Xuân; mà lại đảo ngược đôi đĩa lên, cầm đầu đĩa nhỏ trong tay, còn đầu đĩa lớn thì dùng gấp đồ ăn.

Bà Xuân phì cười:

“Cha ơi, Cha cầm đĩa như vậy trông kỳ lắm. Người ta cười đến bể bụng đấy Cha. Cha phải cầm như con đang cầm dây mới đúng cách.”

Cha Joe cứ tiếp tục cầm ngược đôi đĩa để lấy đồ ăn rồi ôn tồn quay qua bà Xuân nói:

“Tôi cầm đĩa thế này, tôi vẫn gấp được đồ ăn vào chén. Tại sao bà lại bảo tôi phải đổi lại?”

Bà Xuân không chịu nổi nữa:

“Cha ơi, Cha vẫn gấp được đồ ăn; nhưng cầm đĩa như thế không đúng cách. Người ta cười cho.”

Cha Joe chỉ đợi có thế. Cha cười thật tươi và quay sang bà Xuân nói:

“Áy, thưa bà. Khi bà nói I see you yesterday thì cũng vậy. Người ta hiểu bà muốn nói gì; nhưng nói như thế không đúng cách, người ta cười cho. Chẳng khác gì tôi cầm đĩa ngược, vẫn gấp được đồ ăn, nhưng cầm không đúng cách người ta cười cho vậy.”

Thế là bà Xuân đành chịu thua:

“Trời ơi, sao mà Cha sâu sắc quá! Thế nào Cha nói cũng được.”

Sau gần một năm chăm sóc cho những gia đình tị nạn, Cha Joe một hôm nhận thấy rằng những người đàn bà đều có vẻ hoan hỉ vui tươi; còn những người đàn ông thì làm sao mà ủ rũ, buồn rười rượi. Cha thắc mắc mà không dám hỏi thẳng, sợ người ta cho là cha tò mò, tọc mạch.

Thắc mắc mãi, rồi cha Joe nghĩ đến một người bạn linh mục gốc Gia Nã Đại, tên là Cha Dominic. Cha Dominic đã phục vụ nhiều năm ở Việt Nam, trong dòng Chúa Cứu Thế. Cha nói thông thạo tiếng Việt và rất am hiểu văn hoá, tập tục Việt Nam.

Cha Joe gọi điện thoại cho Cha Dominic, kể rõ nhận xét của mình về những người đàn ông, đàn bà Việt Nam cha bảo trợ. Cha chỉ lo rằng những người đàn ông Việt Nam này, nếu cứ buồn phiền mãi như vậy, rồi có thể đi đến chỗ mắc bệnh thần kinh.

Cha Dominic nghe xong, vui cười nói với Cha Joe:

“Cái đó dễ hiểu lắm Cha ơi. Ở bên Việt Nam những người đàn ông rất sung sướng. Họ là người kiếm được tiền, lương mang về nuôi cả gia đình. Họ cũng là người mang địa vị, danh giá cho gia đình. Ông chồng là bác sĩ thì bà vợ được mọi người kêu là bà bác sĩ; ông chồng là đại tá thì mọi người cũng gọi bà vợ là bà đại tá. Vì vậy mà người Việt Nam có từ ngữ LẠM QUAN TẮT để nói những người lấy được chồng giàu sang, một sáng, một chiều đã trở thành bà bác sĩ, bà kỹ sư, bà đại tá v...v...

Cũng do đó mà ở trong gia đình, người đàn ông được chiều chuộng, kính nể mọi đàng; chả bao giờ phải đụng chân, đụng tay làm việc gì ở trong nhà. Việc đi chợ, nấu ăn, dọn dẹp nhà cửa, giặt rũ quần áo, trông nom con cái là việc của các bà.

Buổi sáng thức dậy là các ông đã có cà phê và đồ ăn sáng nóng hổi, thơm ngon sẵn sàng. Buổi chiều đi làm về là ông chồng thấy bà vợ đã đứng đón sẵn ở cửa, tươi cười sẵn sóc hỏi: ‘Anh có mệt không?’ Rồi bà vợ đỡ lấy mũ và áo mang vào cất đi. Ông chồng vừa ngồi xuống ghế sa lông là con cái và người làm thì nhau mang bia và đồ nhậu ra. Bà vợ lại đến bên đấm bóp cho. Ôi, nói đến cái sung sướng của người đàn ông ở bên Việt Nam thì nói đến bao giờ cho hết!

Còn bây giờ, sang ở bên Mỹ này, mấy người đàn ông Việt Nam còn có thứ gì nữa đâu.

Cha coi: Chồng đi làm thì vợ cũng đi làm; mà đôi khi bà vợ lại kiếm nhiều tiền hơn chồng, vì các bà học tiếng Anh lẹ hơn, khéo léo trong cách giao tế hơn, lại không quản công việc dơ dáy hay vất vả.

Các bà cũng không còn cần đến danh phận người chồng nữa. Chẳng ai gọi ai là

bà bác sĩ hay bà đại tá nữa. Ở đâu người ta cũng chỉ gọi nhau bằng tên riêng thôi.

Về nhà thì không có đầy tớ, con cái đưa nào cũng bận học hành, ông chồng phải đi chợ, nấu ăn, lau chùi nhà cửa, đổ rác và thay tã cho con nhỏ. Đã thế còn bị vợ la rầy nếu cái đĩa cái chén không sạch trong, sạch bóng. Có ông nào cả gan dám cãi lại thì bà vợ liền dọa ly dị. Ôi, Cha không biết chứ, mấy ông sợ vợ ly dị lắm. Mấy bà ly dị chồng còn kiếm được chồng khác, nhất là chồng Mỹ; còn mấy ông ly dị rồi thì kiếm ai ra mà lấy. Mấy người đàn ông Việt Nam lo buồn là thế. Cha nghĩ có đúng không?”

Cha Joe gật đầu lia lịa:

“Cha nhận xét thế là chí lý lắm. Mấy người đàn ông Việt Nam ở đây buồn là phải. Vậy bây giờ phải làm thế nào để giúp cho mấy người này được, thưa Cha?”

Cha Dominic yên lặng suy nghĩ một phút rồi góp ý kiến:

“Cha nên dùng phương pháp Chữa Bệnh Tập Thể mà người Mỹ quen gọi là Group Therapy. Hôm nào Cha cho tập hợp mọi người lại; rồi cứ thẳng thắn hỏi mấy người đàn ông xem có phải họ bị vợ chèn ép, bắt nạt không. Một khi họ đã nhận rõ nguyên nhân gây ra tình trạng tâm thần của họ thì họ mới biết tìm cách sửa đổi tình thế. Điều quan trọng là họ phải thành thật nhận chân được tình thế hiện thời đã; dù tình thế đó có đau đớn ra sao đi nữa.”

Cha Joe nghe Cha Dominic nói hoàn toàn hợp lý. Thế là sau thánh lễ Chủ Nhật đó, Cha Joe yêu cầu mọi người ngồi lán lại để Cha nói chuyện.

Cha bắt đầu:

“Hôm nay tôi xin phép nói chuyện này với quý ông bà. Chuyện này khó nói vì tôi e sẽ chạm lòng tự ái của nhiều người. Tuy nhiên tôi phải nói vì tôi e rằng nếu không thì tình thế càng ngày sẽ càng trầm trọng hơn.”

Rồi Cha Joe cứ thành thật kể lại những điều Cha Dominic đã nói mấy ngày trước. Cha chăm chú quan sát phản ứng của mọi người và nói thêm:

“Bây giờ tôi xin hỏi thật các ông một câu và tôi cũng xin các ông cứ thành thật

mà trả lời tôi; vì chỉ khi nào chúng ta dám nhìn thẳng vào sự thật thì chúng ta mới có thể tìm thấy đường lối để giải quyết vấn đề.”

Mọi người chăm chú nghe. Cha Joe nói tiếp:

“Xin các ông nghe cho kỹ rồi trả lời tôi bằng cách đi lên phía trước nhà thờ đây và đứng sang phía tay phải tôi hoặc phía tay trái tôi.”

Câu hỏi như thế này: Ông nào thấy quả thật bị vợ chèn ép, bắt nạt quá thì lên đây và đứng sang phía tay phải tôi; ông nào thấy mình vẫn giữ được phong cách của một người đàn ông cổ truyền Việt Nam, làm chủ được gia đình, nói sao vợ con phải dấm dấp vâng lời thì cũng xin lên đây, nhưng đứng sang bên trái tôi.”

Cha dứt lời và yên lặng chờ phản ứng của mọi người, nhưng không một ai động dậy. Chờ thêm ba, bốn phút nữa, cũng vẫn không một ai nhúc nhích. Sốt ruột, Cha nhìn thẳng vào mặt người đàn ông ngồi ngay hàng ghế đầu như thúc dục.

Người đàn ông đỏ bừng mặt rồi thông thả đứng dậy đi lên phía trước nhà thờ; do dự, đắn đo một vài phút và...đứng sang phía tay phải Cha.

Cha Joe bỗng cảm thấy buồn. Cha cũng là một người đàn ông mà lại thấy một người đàn ông khác thú nhận là bị vợ bắt nạt thì làm sao Cha không buồn được. Tuy nhiên đây mới chỉ là một người đàn ông trong số hai mươi người ở đây mà thôi. May ra những người còn lại sẽ đứng sang bên trái.

Cha Joe quay lại phía cử tọa còn ngồi ở dưới. Cha Joe lại chăm chú nhìn vào người đàn ông ngồi hàng ghế thứ hai, thúc dục.

Chẳngặng đặng đưng, người đàn ông thông thả đứng dậy; e lệ đi lên phía trước nhà thờ; do dự một chút và....cũng đứng sang bên phía tay phải của Cha.

Và cứ như thế, người đàn ông thứ ba, thứ tư, thứ năm cũng dụt dè đi lên phía trước nhà thờ và....cũng đứng sang phía tay phải Cha.

Cha Joe mỗi phút lại cảm thấy buồn hơn. Cha không ngờ tình thế lại bi đát như thế.

Đến khi người đàn ông thứ mười chín cũng đứng sang bên phải thì Cha Joe hết sức chán nản. Liệu có hy vọng gì người đàn ông thứ hai mươi, mà cũng là người cuối cùng, sẽ đứng sang bên trái không.

Nhưng khi nhìn xuống, Cha không còn thấy người đàn ông nào dưới ghế nữa. Ngạc nhiên, Cha bần khoăn, lớn tiếng hỏi:

“Còn một ông nữa đâu?”

Có tiếng “*Dạ*” thật to và một người đàn ông từ phía sau một chiếc cột lớn phía cuối nhà thờ bước ra. Thì ra người đàn ông cuối cùng này ngồi khuất sau chiếc cột nhà thờ nên Cha đã không nhìn thấy.

Người đàn ông mạnh dạn, hăng hái đi thẳng lên phía trước nhà thờ và không do dự một giây, đứng ngay sang bên tay trái Cha Joe.

Cha Joe mừng lắm. Ừ, có thể chứ. Ít ra thì cũng có một người đàn ông Việt Nam còn giữ được phong độ tu mi nam tử, làm chủ gia đình, nói sao vợ con phải nghe vâng chứ. Cha vui mừng chạy lại bắt tay người đàn ông và lớn tiếng khen:

“Tôi có lời mừng ông vẫn còn giữ được địa vị cao quý của người đàn ông Việt Nam, làm chủ được gia đình, nói sao vợ con phải nghe vâng.”

Người đàn ông tỏ vẻ hết sức ngạc nhiên:

“Thưa Cha, Cha nói gì con không hiểu. Thú thật với Cha là tối qua con phải làm trễ, đến hai giờ sáng mới về đến nhà; nên ngồi trong nhà thờ sau cái cột kia mà con cứ ngủ gà ngủ gật. Cha giảng mà con có nghe được gì đâu. Vừa rồi, bà xã con đánh thức con dậy và bảo con đi lên đây và đứng sang phía tay trái Cha. Thì bà xã con nói sao con làm y như vậy thôi, có gì đâu mà Cha khen.”

*****